

گزارش آماری ههنگاو از
وضعیت زندان‌های ایران در
سال ۲۰۲۳، کشته شدن ۱۱
زندانی زیر شکنجه

WWW.HENGAW.NET

گزارش آماری ههنگاو از وضعیت زندان‌های ایران
در سال ۲۰۲۳، کشته شدن ۱۱ زندانی زیر شکنجه

با استناد به آمار به ثبت رسیده در مرکز آمار و اسناد سازمان حقوق بشری ههنگاو، در سال ۲۰۲۳ میلادی دستکم ۳۲ زندانی در زندان‌ها و بازداشت‌گاه‌های جمهوری اسلامی ایران جانباخته‌اند و دو زندانی نیز اندکی پس آزادی جانشان را از دست داده‌اند و یک متهم در حین فرار با شلیک مستقیم نیروهای اداره اطلاعات کشته شده است. در سال گذشته ۹ زندانی سیاسی جانشان را از دست داده و دستکم ۱۱ زندانی نیز زیر شکنجه کشته شده‌اند. بر طبق این آمار ۶۰٪ قربانیان زندانیان گرد بوده‌اند.

این گزارش از ۱۰ بخش مجزا تشکیل شده است که هر بخش جداگانه و با نمودار و اطلاعات بیشتر در ادامه گزارش می‌آید؛

۱. مقدمه

۲. چکیده‌ای از گزارش آماری سال ۲۰۲۳

۳. تفکیک چگونگی جانباختن زندانیان در زندان‌های ایران

۴. تفکیک زندانیان جانباخته بر حسب اتهام

۵. مختصری از ۹ زندانی سیاسی که در سال ۲۰۲۳ جانشان را از داده‌اند

۶. تفکیک زندانیان جانباخته در سال ۲۰۲۳ بر حسب استان

۷. تفکیک زندانیان جانباخته بر حسب زندان و بازداشتگاه

۸. تفکیک زندانیان جانباخته بر حسب ملیت

۹. جانباختن ۲۱ زندانی کُرد در سال ۲۰۲۳

۱۰. نتیجه‌گیری

بخش اول: مقدمه

بازداشتگاه‌های امنیتی سپاه پاسداران و اداره اطلاعات در سراسر ایران و بسیاری از زندان‌های عمومی نیز تاکنون مورد بازدید نهادهای بین‌المللی حقوق بشری قرار نگرفته و هیچ کنترل قضایی به این بازداشتگاه‌ها وجود ندارد. در این بازداشتگاه‌ها به ویژه در بازداشتگاه‌های جمهوری اسلامی در شهرهای گُردستان، ماموران امنیتی به شدت زندانیان سیاسی را مورد شکنجه جسمانی و روانی قرار می‌دهند.

علاوه بر نبود کنترل قضایی بر بازداشتگاه‌های نهادهای امنیتی در ایران، زندان‌های مرکزی و عمومی در ایران نیز علاوه بر وجود مافیای فروش مواد مخدر، همواره انواع سلاح سرد با نظارت و برخورداری مالی مامورین زندان وارد محیط زندان می‌شود که این نیز سالانه منجر به کشته شدن شماری از زندانیان به دست شمار دیگری از زندانیان می‌شود.

بر طبق مستنداتی که موجود است، در بسیاری از زندان‌ها نهادهای امنیتی زندانیانی را در قبال دریافت پول وادار به آزار و اذیت زندانیان به ویژه زندانیان سیاسی در زندان‌هایی که زندانیان بر اساس اتهام تفکیک نشده‌اند، می‌کنند.

بخش دوم: چکیده‌ی از گزارش آماری سال ۲۰۲۳

با استناد به آمار به ثبت رسیده در مرکز آمار و اسناد سازمان حقوق بشری هه‌نگاو، در سال ۲۰۲۳ میلادی دست‌کم ۳۲ زندانی در زندان‌ها و بازداشت‌گاه‌های جمهوری اسلامی ایران جان‌شان را از دست داده‌اند. ۲ زندانی سیاسی مدت کمی پس از آزادی به طرز مشکوکی جان‌شان را از دست داده و یک متهم هم در حین فرار با شلیک مستقیم نیروهای اداره اطلاعات کشته شده است.

بر طبق این گزارش از مجموع این ۳۵ زندانی دست‌کم ۲۱ زندانی کُرد بوده‌اند. همچنین ۱۱ زندانی زیر شکنجه جان‌شان را از دست داده و ۹ زندانی نیز به دلیل تعلل در انتقال به مراکز درمانی و عدم رسیدگی پزشکی جان‌شان را از دست داده‌اند.

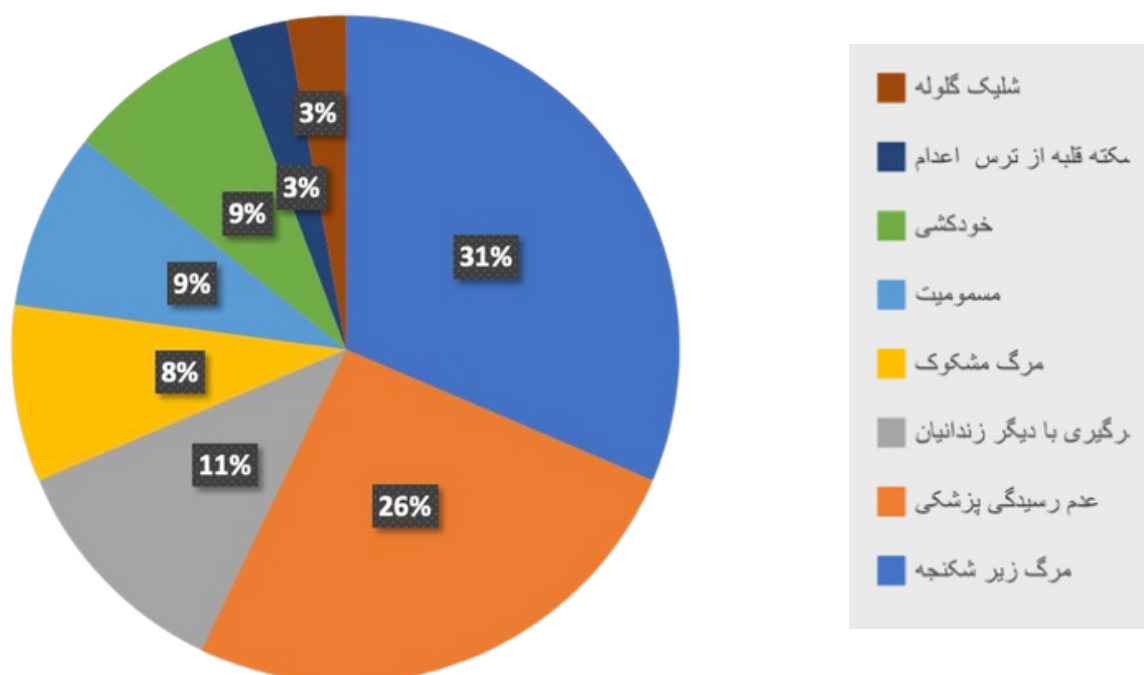
بیشترین موارد مرگ زندانیان در زندان‌ها و بازداشت‌گاه‌های استان ارومیه (آ.غ) ثبت شده است که ۱۱ مورد می‌باشد. همچنین از مجموع ۳۵ زندانی دست‌کم ۲۳ زندانی در زندان‌های مرکزی و عمومی شهرهای مختلف جان‌شان را از دست داده و در هر یک از بازداشت‌گاه‌های اداره اطلاعات و اطلاعات سپاه پاسداران ۳ زندانی زیر شکنجه کشته شده‌اند.

در سال گذشته دست‌کم ۱۱ زندانی جرایم مرتبط با مواد مخدر و ۹ زندانی سیاسی در زندان‌های جمهوری اسلامی ایران جان‌شان را از دست داده‌اند

بخش سوم: تفکیک چگونگی جانباختن زندانیان در زندان‌های ایران

بر طبق این گزارش، بیشترین زندانیان زیر شکنجه نهادهای امنیتی جانشان را از دست داده‌اند که ۱۱ مورد می‌باشد. همچنین ۹ زندانی به دلیل عدم رسیدگی پزشکی و تعلل در انتقال به مراکز درمانی و ۳ زندانی به دلیل مسمومیت مشکوک جانشان را از دست داده‌اند.

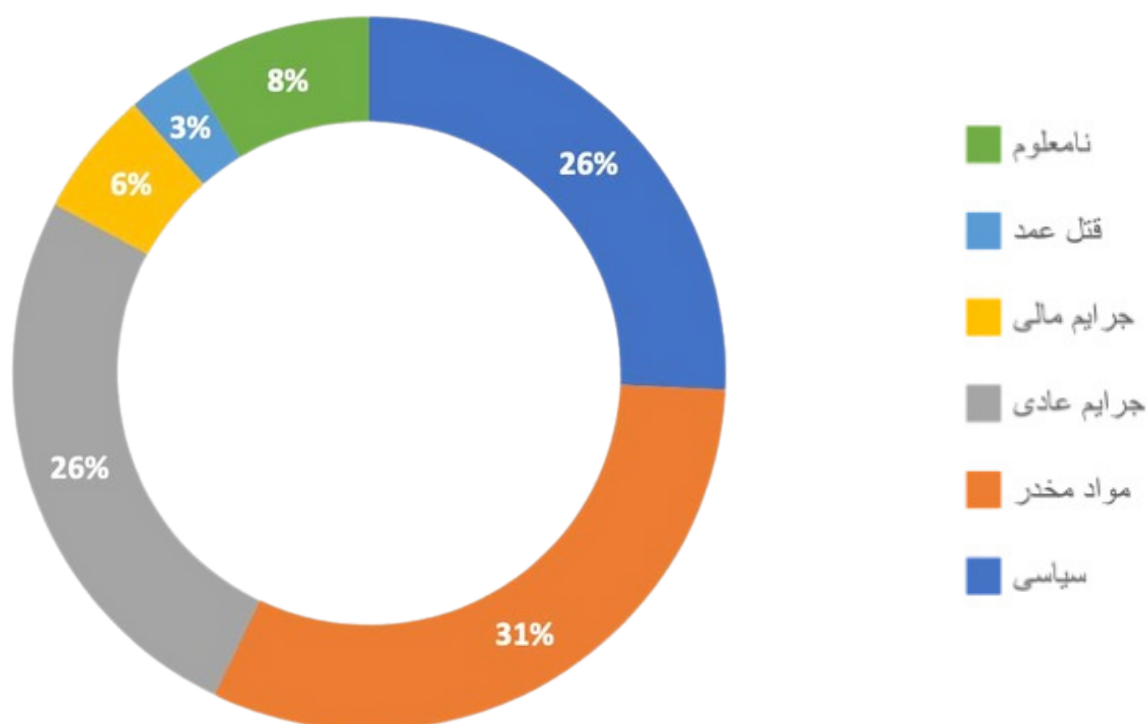
مرگ زیر شکنجه: ۱۱ مورد معادل ۳۱.۵٪ کل موارد
عدم رسیدگی پزشکی: ۹ مورد معادل ۲۶٪ کل موارد
درگیری با دیگر زندانیان: ۴ مورد معادل ۱۱.۵٪ کل موارد
مرگ مشکوک: ۳ مورد معادل ۸.۵٪ کل موارد
مسمومیت: ۳ مورد معادل ۸.۵٪ کل موارد
خودکشی: ۳ مورد معادل ۸٪ کل موارد
شلیک گلوله در حین بازداشت: ۱ مورد معادل ۳٪ کل موارد
سکته قلبی قبل از اجرای حکم اعدام: ۱ مورد معادل ۳٪ کل موارد

بخش چهارم: تفکیک زندانیان جانباخته بر حسب اتهام

بیشترین زندانیان جانباخته در زندان‌ها در سال ۲۰۲۳ زندانیان متهم به جرایم مرتبط با مواد مخدر با ۱۱ مورد بوده‌اند. پس از آن زندانیان سیاسی ۹ مورد و مرگ و زندانی با جرایم عادی نیز ثبت شده است. دو زندانی به اتهام جرایم مالی و یک زندانی به اتهام قتل عمد و سه زندانی هم اتهامشان برای هه‌نگاو روشن نشده است.

فعالیت سیاسی: ۹ مورد
جرایم مرتبط با مواد مخدر: ۱۱ مورد
جرایم عادی: ۹ مورد
جرایم مالی: ۲ مورد
قتل عمد: ۱ مورد
نامعلوم: ۳ مورد

بخش پنجم: مختصری از اطلاعات هویتی ۹ زندانی سیاسی که در سال ۲۰۲۳ جانشان را از داده‌اند

بر طبق این گزارش از مجموع ۳۵ زندانی که سال گذشته جانشان را از دست داده‌اند دست‌کم ۹ مورد زندانیان سیاسی بوده‌اند که معادل ۲۶٪ کل موارد می‌باشد. همچنین ۵ نفر از این زندانیان زندانیان سیاسی گُرد بوده‌اند که دو نفر از آنها مدت کمی پس از اتمام دوران محکومیت به طرز مشکوکی جانشان را از دست داده‌اند. دو زندانی سیاسی بلوچ، و یک زندانی سیاسی لُر بختیاری و یک زندانی سیاسی گیلک نیز سال گذشته جانشان را از دست داده‌اند.

۱. صادق فولادی‌وندا جوان ۲۹ ساله لُر بختیاری و اهل کچساران، در تاریخ ۲۱ فوریه ۲۰۲۳ در بازداشتگاه اطلاعات سپاه گچساران زیر شکنجه جانباخت. وی از بازداشت شدگان جنبش ژن ژیان نازدادی بود.

۲. ابراهیم ریگی پزشک ۲۴ ساله بلوچ و اهل زاهدان، در تاریخ ۲۲ فوریه ۲۰۲۳ در بازداشتگاه کلانتری ۱۲ زاهدان زیر شکنجه جانباخت. وی از بازداشت شدگان جنبش ژن ژیان نازدادی بود.

۳. شیرزاد احمدی‌نژاد ۴۱ ساله گُرد اهل بوکان، در تاریخ ۱۵ مارس ۲۰۲۳ در بازداشتگاه اداره اطلاعات ارومیه جانباخت. وی از بازداشت شدگان جنبش ژن ژیان نازدادی بود.

۴. موسی اسماعیلی جوان ۳۵ ساله گُرد و اهل پیرانشهر، در تاریخ ۸ جولای ۲۰۲۳ در بازداشتگاه اطلاعات ارومیه زیر شکنجه جانباخت.

۵. پیمان گلوانی جوان ۲۴ ساله گُرد و اهل مهاباد، در تاریخ ۹ جولای ۲۰۲۳ در بازداشتگاه اطلاعات ارومیه زیر شکنجه جانباخت.

۶. حسن جوجه گلوانی، زندانی سیاسی گُرد و اهل پیرانشهر، چند ماه پس از اتمام دوران محکومیت ۵ ساله خود و آزادی از زندان مرکزی اردبیل، در تاریخ ۳۱ آگوست ۲۰۲۳ به طور مشکوکی جانباخت و پیکر وی در میان تدابیر شدید امنیتی به خاک سپرده شد.

۷. جواد روحی جوان ۳۵ ساله و از بازداشت شدگان جنبش ژن ژیان نازادی، در تاریخ ۳۱ آگوست ۲۰۲۳ به طرز مشکوکی در زندان مرکزی نوشهر جانباخت. نهادهای امنیتی دلیل مرگ وی را مسمویت دارویی عنوان کرده‌اند.

۸. آرمان سنگی زندانی سیاسی ۲۷ ساله گُرد و اهل بانه، سه ماه پس از اتمام دوران محکومیت ۲ ساله خود در تهران، ماه سپتامبر ۲۰۲۳ به طرز مشکوکی جانباخت.

۹. محمود رخشانی، جوان ۱۹ ساله و بلوچ اهل زابل، در تاریخ ۱۱ دسامبر ۲۰۲۳ در بیمارستان "امیرالمومنین" این شهر جانباخت. وی از سه ماه پیش و به دلیل شکنجه در بازداشتگاه اطلاعات سپاه زابل از ناحیه سر به شدت مجروح و به کما رفته بود.

۹ زندانی سیاسی که در سال ۲۰۲۳ جانشان را از دست داده‌اند

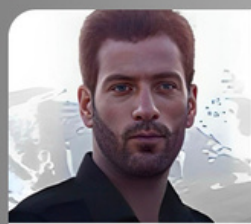
صادق فولادی وندا

ابراهیم ریگی

شیرزاد احمدی نژاد

موسی اسماعیلی

پیمان گلوانی

حسن جوجه گلوانی

جواد روحی

آرمان سنگی

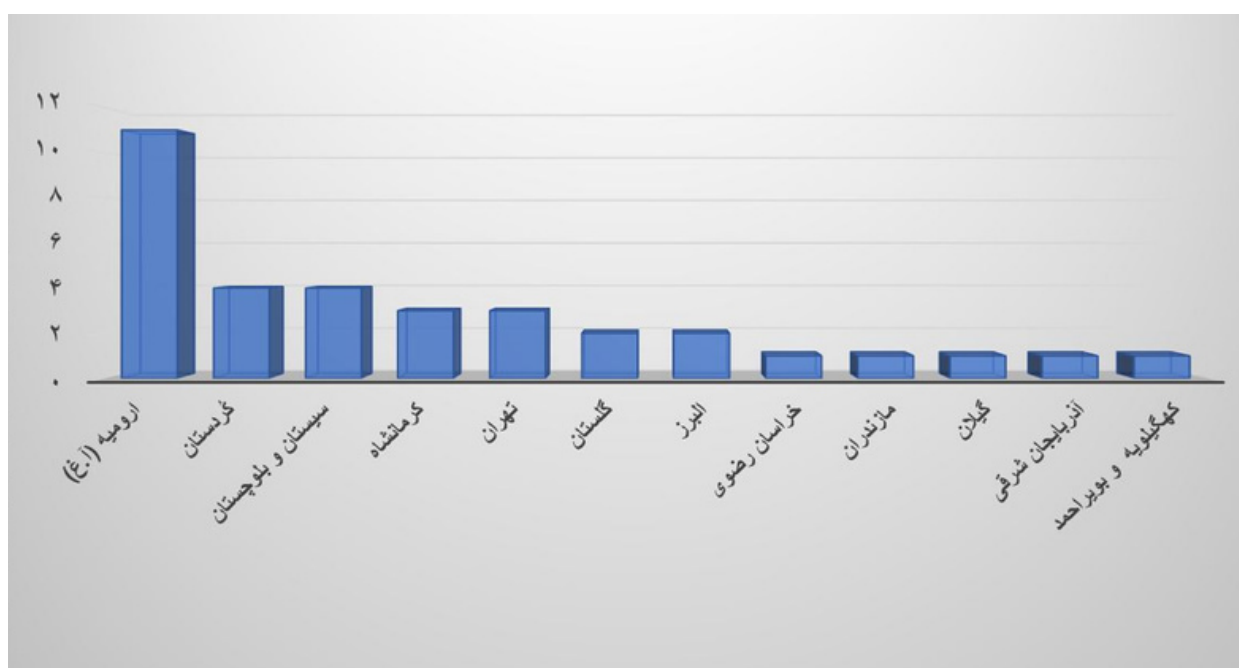
محمود رخشانی

WWW.HENGAW.NET

بخش ششم: تفکیک زندانیان جانباخته در سال ۲۰۲۳ بر حسب استان

با استناد به آمار هه‌نگاو، بیشترین زندانیان در زندان‌ها و بازداشتگاه‌های استان آذربایجان غربی (ارومیه) با ۱۱ مورد ثبت شده است. در زندان‌های استان‌های گُردستان و سیستان و بلوچستان هر کدام ۴ مورد و در زندان‌های استان‌های کرمانشاه و تهران نیز هر کدام ۳ مورد ثبت شده است.

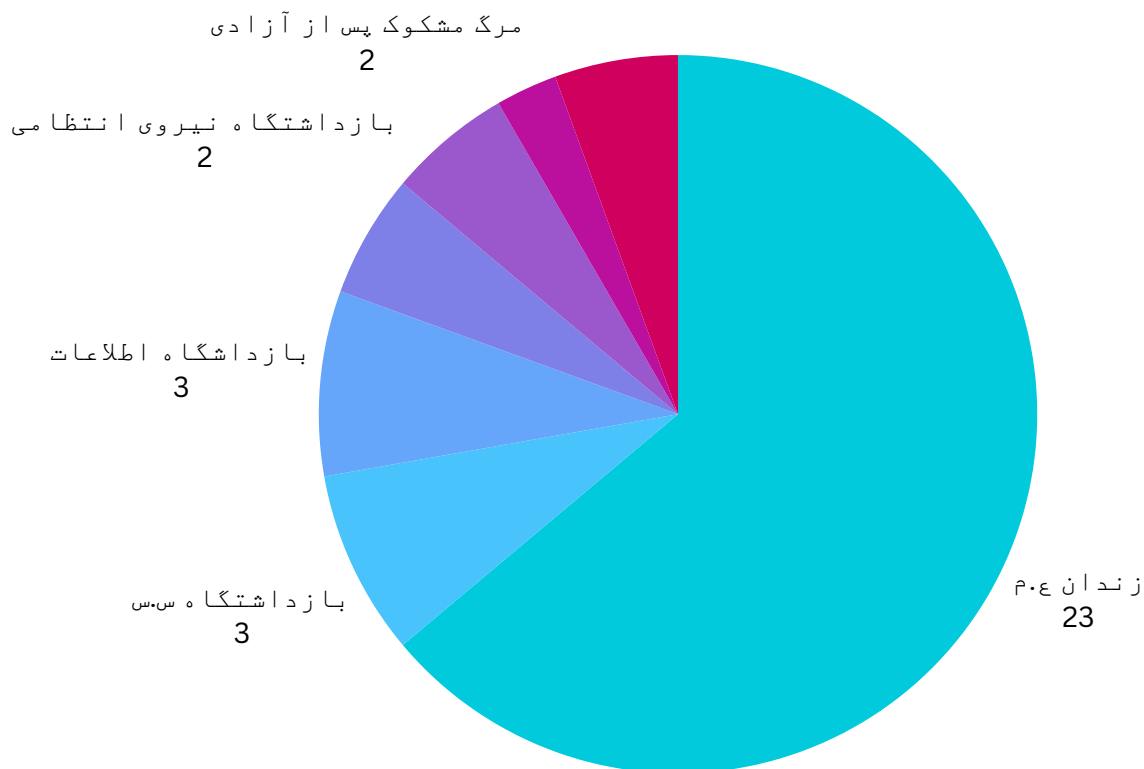
استان ارومیه (آ.غ): ۱۲ مورد
استان گُردستان (سنندج): ۴ مورد
استان سیستان و بلوچستان: ۴ مورد
استان کرمانشاه (کرماشان): ۳ مورد
استان تهران: ۳ مورد
استان گلستان: ۲ مورد
استان البرز: ۲ مورد
استان خراسان رضوی: ۱ مورد
استان مازندران: ۱ مورد
استان گیلان: ۱ مورد
استان آذربایجان شرقی: ۱ مورد
استان کهگیلویه و بویراحمد: ۱ مورد

بخش هفتم: تفکیک زندانیان جانبخته بر حسب زندان و بازداشتگاه

بیشترین زندانیانی که سال گذشته جانشان را از دست داده‌اند که افرادی بوده‌اند که به حبس محکوم شده و در حال سپری نمودن دوران محکومیت خود در زندان‌های عمومی بوده‌اند و ۲۳ مورد می‌باشد. همچنین در بازداشتگاه اداره اطلاعات و بازداشتگاه اطلاعات سپاه پاسداران هر کدام سه مورد مرگ زندانیان ثبت شده است. در بازداشتگاه نیروی انتظامی ۲ مورد، و در کانون اصلاح و تربیت و بازداشتگاه ستاد مبارزه با مواد مخدر نیز هر کدام یک مورد ثبت شده است.

زندان‌های عمومی و مرکزی: ۲۳ مورد
 بازداشتگاه اطلاعات سپاه پاسداران: ۳
 بازداشتگاه اداره اطلاعات: ۳ مورد
 بازداشتگاه نیروی انتظامی: ۲ مورد
 مرگ مشکوک پس از آزادی: ۲ مورد
 کانون اصلاح و تربیت: ۱ مورد
 بازداشتگاه ستاد مبارزه با مواد مخدر: ۱ مورد

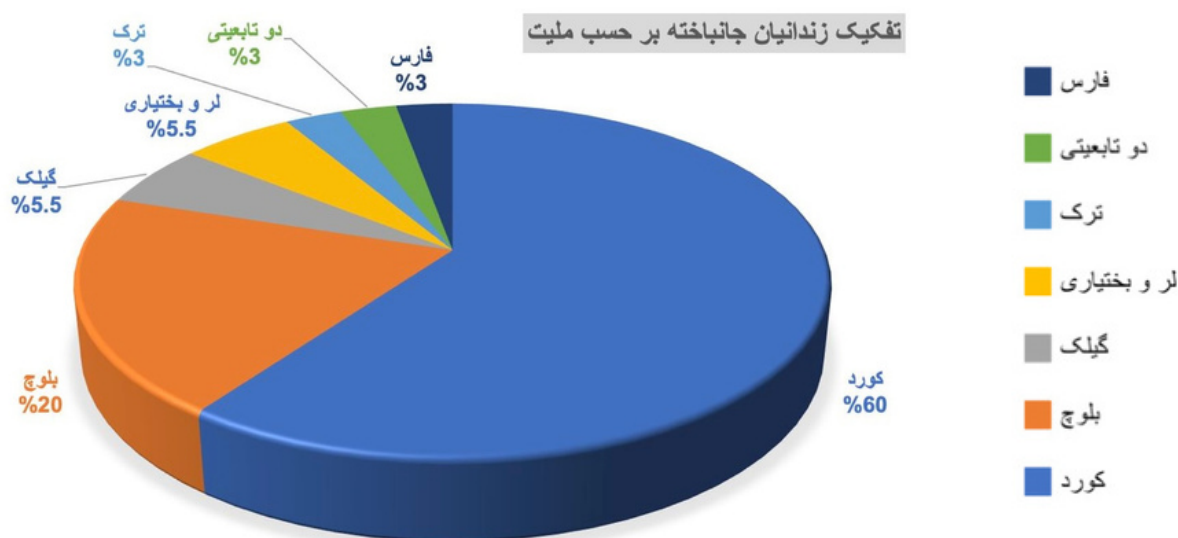

بخش هشتم: تفکیک زندانیان جانباخته بر حسب ملیت

با استناد به آمار هه‌نگاو، ۲۱ مورد معادل ۶۰٪ زندانیانی که سال گذشته در زندان‌های جمهوری اسلامی ایران جان‌شان را از دست داده‌اند زندانیان کُرد بوده‌اند که این به وضوح نشان می‌دهد که نهادهای امنیتی در کُردستان خشونت بیشتری برای سرکوب زندانیان به کار برده‌اند.

همچنین سال گذشته دست‌کم ۷ زندانی بلوچ نیز که معادل ۲۰٪ کل موارد می‌باشد در زندان‌ها و بازداشتگاه‌های جمهوری اسلامی ایران جان‌شان را از دست داده‌اند و یک زندانی دو تابعیتی (ایرانی آمریکایی) نیز در تهران جان‌ش را از دست داده است.

- زندانیان کُرد: ۲۱ مورد
- زندانیان بلوچ: ۷ مورد
- زندانیان گیلک: ۲ مورد
- زندانیان لُر و بختیاری: ۲ مورد
- زندانیان تُرک: ۱ مورد
- زندانیان دو تابعیتی: ۱ مورد
- زندانیان فارس: ۱ مورد

بخش نهم: جانباختن ۲۱ زندانی گُرد در سال ۲۰۲۳

از مجموع زندانیانی که در کل ایران جانشان را از دست داده‌اند ۲۱ مورد معادل ۶۰٪ زندانیان گُرد بوده‌اند و ۸ نفر از آنها زیر شکنجه کشته شده‌اند که معادل ۷۳٪ کل زندانیانی است که سال گذشته در کل ایران زیر شکنجه جانباخته‌اند.

بر طبق این گزارش، ۸ زندانی گُرد زیر شکنجه جانباخته‌اند، ۵ زندانی به دلیل عدم رسیدگی پزشکی و ۴ زندانی نیز به دلیل درگیری با دیگر زندانیان جانشان را از داده‌اند. مرگ سه زندانی مشکوک بوده و یک زندانی نیز از طریق خودکشی به زندگی خود پایان داده است.

دست‌کم ۵ نفر از زندانیان گُرد جانشان را از دست داده‌اند به اتهام فعالیت سیاسی بازداشت شده بودند. ۸ نفر به اتهام جرایم مرتبط با مواد مخدر، ۵ نفر به اتهام جرایم عادی، ۲ نفر به اتهام جرایم مالی و اتهام یکی از آنها نیز نامعلوم بوده است.

با استناد به آمار هه‌نگاو بیشترین زندانیان گُرد جانشان را از دست داده‌اند از استان ارومیه (آ.غ) بوده‌اند که ۱۲ مورد می‌باشد. در استان گُردستان (سنندج) و کرمانشاه (کرماشان) هر کدام ۴ مورد و در استان لُردستان نیز یک مورد مرگ زندانیان گُرد ثبت شده است.

بخش دهم: نتیجه‌گیری

قتل‌های فراقضایی، که بدون روند قانونی معتبر و فرصت دفاع از خود برای متهمان صورت می‌گیرد، نقض فاحش حقوق بشر و اصول اساسی عدالت محسوب می‌شوند. این اقدامات، که اغلب در شرایط سرکوب، ترس، و بی‌قانونی انجام می‌شوند، جنایت علیه انسانیت تلقی می‌گردند. گزارش‌هایی مانند آنچه از سوی سازمان حقوق بشری هه‌نگاو در مورد ایران تهیه شده، نشان‌دهنده شدت نقض حقوق در این زمینه است. مرگ زندانیان تحت شکنجه یا به دست نیروهای امنیتی، بدون فرآیند قانونی، مصداق بارزی از قتل‌های فراقضایی است. این موارد، به ویژه زمانی که اقلیت‌های ملی، دینی، مذهبی نسبتاً درصد بالایی از قربانیان را تشکیل می‌دهند، اهمیت توجه و اقدام بین‌المللی را دوچندان می‌کند. ایستادگی در برابر این جنایات و فراهم آوردن مکانیزم‌هایی برای پیگیری عدالت و حمایت از قربانیان و خانواده‌های آنها، بخشی ضروری از مبارزه جهانی برای حقوق بشر است.

گزارشی که هه‌نگاو آماده کرده به وضوح نشان می‌دهد که این وضعیت، نه تنها بیانگر نقض گسترده حقوق بشر در ایران است، بلکه مصادیق بارز جنایت علیه بشریت را نیز نشان می‌دهد که در اساسنامه دادگاه بین‌المللی کیفری، بخش جنایت علیه بشریت، به ویژه در مورد اعدام‌های فراقضایی، مورد توجه قرار گرفته است. این اقدامات، که بدون دادرسی عادلانه و در شرایط شکنجه انجام شده‌اند، تخطی آشکار از معیارهای بین‌المللی حقوق بشر و اصول اساسی عدالت به شمار می‌روند. نتایج این گزارش نه تنها نیازمند توجه جامعه بین‌المللی به منظور اعمال فشار برای پایان دادن به این نقض‌ها است، بلکه ضرورت اقدام قاطع دادگاه‌های بین‌المللی برای پیگیری و محاکمه مسئولین این جنایات را نیز مشخص می‌کند.